

מלוך יקרוך ויהושים נפלאים מלוך
מדברות קדשו ותורתו של
רבי הוד חי אביהצדק שליט"א

מִי־הָתָא חֲזֵי־תָא

חֲזֵי־תָא דְאֲזִי־תָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

ושמרתם את משמרת - גדרים וסייגים לתורה

ע"ה (פ"א) את דברי חז"ל (ויק"ר כו ב) 'אמרו לו לנחש מפני מה אתה מצוי בין הגדרות, אמר להם מפני שפרצתי גדרו של עולם', כי זו היא דרכו של נחש להיות מצוי להסית האדם בין הגדרות והסייגים שהוא גודר עצמו מן החטא, וכששואלים אותו מדוע מצוי אתה לפתוח בהסתה על עניין הגדרים ואינך מסית מיד לעבור את העבירה עצמה, משיב הנחש ואומר 'מפני שפרצתי גדרו של עולם', כי כבר מראשית הבריאה נוכחתי לראות שכך היא הדרך להכשיל את האדם, תחילה לגרום לו לפרוץ את מה שגדר וקיבל על עצמו, וכיון שנפרצה הגדר הרי הוא מחוסר שמירה כעיר פרוצה לפני הגנב, ובכך קל יותר להכשילו בעיקר העבירה ואז כבר לא יהיה בכוחו להתנגד עוד.

לגעת בעץ הדעת, כי עיקר המצוה לא היה אלא 'ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו' (בראשית ב יז), והיא הוסיפה לגדור עצמה גם מנגיעה כמו שאמרה (שם ג ג) 'לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו', או אז התחכם הנחש להכשיל אותה בנגיעה בעץ הדעת, ולאחר שגרם לה לעבור על מה שגדרה עצמה כבר היה בניקל להכשיל אותה גם באיסור עצמו, וזהו שאמר לה כשם שאין מיתה בנגיעה כך אין מיתה באכילה.

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי וְגו' (יה, ל). מעלת שמירת גדרות וסייגים למצוות התורה גדולה היא עד למאוד, וכן הזהירה תורה 'ושמרתם את משמרת' ודרשו חז"ל (מו"ק ה.) 'עשו משמרת למשמרת'. מי שאינו פורש מן ההיתר כמעט ואין ביכולתו לפרוש אף מן האיסור, לפיכך היצר הרע מתחכם לפתות את האדם לזלזל ולהקל ראש מעט מעט בגדרי האיסור עד שיביאנו לעבור גם על האיסור עצמו.

שמירת גדרו של עולם

בזה פירש במתוק מדבש לרבי יצחק פרחי

זו היתה עצתו של הנחש לפתות את חוה לעבור על הגדר שהציבה לעצמה שלא

קדש עצמך במותר לך

מעין הדברים כתב הרב מקו"ג'גלוב ע"ה בספרו ארץ צבי (בראשית ד"ה והנחש) כי כך היא דרכו של היצר הרע שלא להסית את האדם בתחילה לעבירה חמורה, כי אז ודאי הוא שיסרב האדם לשמוע לו ולהמרות פי ה' בעבירה חמורה, כל שכן בצדיקי עולם כמו אדם הראשון וחוה יצורי כפיו של הקב"ה, שהיה יודע בהם שאי אפשר להסית אותם מיד לעבירה כי לא יאבו לו ולא ישמעו אליו, אלא התחכם עליהם להכשילם בעניין 'קדש עצמך במותר לך', שלא לנהוג איסור בדברים המותרים להם, ואחר שישמעו לו למלאות תאוותם מן ההיתר יסיתם גם אל האיסור.

וזה היה תחילת דבריו עם חוה לבדוק אם אכן זהירה היא לפרוש מן ההיתר כגדר וסייג מן האיסור, וכאשר השיבה ואמרה לו 'מפרי עץ הגן נאכל' (בראשית ג ב) הבין כי ממלאת היא תאוותם בפירות הגן המותרים לה בלי שום גבול וסייג, ובראותו כי כן ממילא ידע כי עתה תיפול ברשתו באיסור, כי מי שפורץ גדר זה של 'קדש עצמך במותר לך' קל מאד להחטיאו גם בעבירה חמורה, ובכך היתה תחילת דרכו להסיתה לאכול גם מעץ הדעת טוב ורע.

מִילְתָּא דְפְלִיָּאָה

נדב ואביהוא נשארו בדביקותם משום שלא היו להם בנים

אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהָרֹן בְּקִרְבָּתָם לְפָנֵי ה' וַיָּמָתוּ (טז, א).

ידועים דברי החתם סופר ע"ה (תורת משה וירא ד"ה ונשתחוהו ה-ב) שתכלית האדם אם יזכה באחריתו בעת צאת נשמתו להתקדש ולידבק באלקינו, והדיבוק נעשה ע"י המצוה בעשייתה, ואם יזכה באחריתו לעשות מצוה גדולה, כבר הפליגו חז"ל (שבת קיח.) 'הא חלקי ממתי בדרך מצוה'. וככל שיתקדש יותר יומשך חלק הרוחני למעלה ויתקרב למקורו, ואם יזכה למות מחמת הקדושה הגדולה ההיא ויעלה כמו השלהבת המתדבקת באש הגדולה זה מיתת נשיקה, הנשמה נושקת ומתדבקת אל מקורה ובה מת חנוך. ולכן נאמר בנדב ואביהו בקרבנתם לפני ה' וימותו יען נתקרבו הרבה.

ממשיך החתם סופר ע"ה: והנה כמה צדיקים היו זוכים למות בנשיקה בעת עסקם במצוה בקדושה גדולה, אבל לטובת בניהם ותלמידיהם המה נשארים בחיים וכו', ולכן נאמר בנדב ואביהו (במדבר ג ד) 'ובנים לא היו להם' ואמרו חז"ל (יבמות סד.) 'הא אילו היו להם בנים לא מתו',

וזהו שכתוב (תהלים קלט ה) 'ותשת עלי כפכה' לומר שהקב"ה שת כפיו עליו שלא ימות בנשיקה, וכן נאמר במשה בצור 'ושכותי כפי עליך עד עברי' (תורת משה שם). וכדרך זו כתב גם בחתם סופר (במדבר ד"ה וימת): ואילו היו להם בנים היו נצרכים לבניהם אחריהם על דרך דכתיב (דברים כח יא) 'והויתוך ה' לטובה בפרי בטןך', אך 'בנים לא היו להם' ולא היו נצרכים לעולם הזה על כן נסתלקו בקדושה. עכ"ל.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

צידה לדרך לימי זקנותו ולעולם הבא

שאצליח לצבור. עזוב את נפשי והניחה לי לדאוג ולצבור אוצרות בטרם יבוא זמן שלא יועילו, 'כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה' (קהלת ט י).

וכביאורו של רבינו בחיי (דברים ז יא): 'כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה', ירצה לומר כי אחר המיתה אילו רצה לעשות מצוה ולהשלים מה שחסר כאן, או להתעסק בדבר הרשות בחשבונות ושאר עסקי הגוף, אין זה בידו, כי ביום ההוא אבדו עשתונותיו וכלו חשבונותיו, ואין לו באותו זמן מעשה וחשבון כלל ולא דעת וחכמה להוציא אל הפועל, על כן יש לך לעשות כל הטוב שתוכל בעולם הזה בעוד שיש לך כח ורשות לעשות.

דין' על מעשה העבירה 'חשבון' על הזמן שיכול היה לסגל מצוות

מעתה נבוא לבאר מה שאמרו חז"ל בפרקי אבות (פ"ג מ"א) 'ודע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון'. וכבר עמדו המפרשים לבאר מהו הדין ומהו החשבון שאמר התנא, לכאורה משמעות אחת לשניהם. וביאר הגאון מוילנא ע"ה (שנות אליהו לקוטים) כי אכן שני דברים רצה התנא להשמיענו: 'דין' - שדנין אותו על שעבר עבירה. 'חשבון' - שבשעה שעשה העבירה יכול היה לעשות מצוה או ללמוד, שמחשבים העתים ורגעים שהיו לריק ומענישין אותו על זה, מלבד שעונשין אותו על העבירה גופה שעשה. ובדברינו ניתן להעמיס עוד בכוונתו, כי מחשבים עם האדם את הזמנים בהם יכול היה לעסוק בתורה ומצוות וחטא בהם, ואם חזר בו אך בזקנותו הרי שיחשבו את הימים שבהם יכול היה לשוב קודם בוא ימי הזקנה, ובאטימות לבו בחר להמירם בהבלים וחטאים, ומשכך הפסיד זמן יקר ועצום. והוא הדבר שבא התנא הקדוש לעוררנו, 'הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה וכו' ודע לפני מי אתה עתיד לתת דין וחשבון', שכאשר ישיב אל לבו בהסתכלות ובהתבוננות שיבוא יום ויצטרך לתת חשבון על הימים שאיבד, יבין עד כמה ראוי לו לשוב בהקדם כדי שיוכל למלאות ימיו בתורה ומצוות.

תשובה שלימה וטובה.

ככל שמקדים תשובתו יכול להרבות אוצרו בתורה ומצוות

ובאמת, אם נתבונן בדבר נראה, כי גם לולא הסיבה שהתשובה בימי הזקנה פחותה במעלתה מימי עלומיו, היה מתחייב הדבר מצד ההגיון שבו, שככל שיקדים לשוב בתשובה יוכל למלאות עוד ימים בתורה ועבודה. ואם תאמר מהי הנחיצות, הלא יבוא יום ואקיים את התורה והמצוות בהידור. אין הדבר נכון כלל וכלל, שהלא גם אם ינצל אדם כל ימיו בשלימות, עדיין אין זה כי אם טיפה מן היס לשנים בהם נתענג נשמתו בגן עדן בזכות אותם המצוות, שכן כמה הם ימי חלדו של האדם, לעומת שנותיו בעולם הבא. כדברי מר עוקבא (כתובות סז): שקודם פטירתו ביזבז מחצית ממונו באמרו 'זוודאי קלילי ואורחא רחיקתא', ופירש רש"י: 'צידה קלה הכינותי לדרך רחוקה שאני יוצא לה'. לפיכך כפי שימלא האדם יותר ויותר את כליו בצידה לדרך, כך יכול להיות בטוח בדרכו.

והמקום בו יכול לקחת עמו צידה לדרך הארוכה הוא רק בעולם הזה, שמתוך קושי והסתר עובד את ה' ומתגבר על יצרו, ואוסף לאמתחתו אוצרות מצוות ומעשים טובים. ובכך מכין ומזכך נשמתו לשוב אל בית אביה להנות מזיו יקרו ושכינתו. אם כן מי פתי להעביר רגע מימיו בלא שישב אל בוראו ויעבדנו בלב שלם, ובודאי שלא ימתין לימי הזקנה ויאבד זמן יקר ונחוץ.

שתי סיבות לדחיית טענות יצרו הרע

אשר על כן, אף אם יבוא היצר הרע לפתותך ולגנוב את לבבך, באמרו: 'הלא החיים לפניך שמח בני מאשר תמצא, ובבוא ימי הזקנה או אז שוב בתשובה שלימה ותן כל כוחותיך לעבודת ה'. ראשית, הקהה את שיניו בדברי חז"ל 'אשרי איש' - שעושה תשובה בעודו איש, כי כששב בזמן שכבר כוחות גופו אינם כבעבר, הלא אינה תשובה מעולה. ובכלל, גם אם אנצל כל ימי בשלימות, עדיין לא אבוא כי אם לטיפה מן היס לשנים בהם נתענג נשמתו בגן עדן בזכות המצוות

מפני שיבה מקום והדרת פני זמן (יט לב). בזוהר (קדושים פז). פירשו 'קודם שיבה דילך תקום'. והנה יש כאן נקודה יסודית שעלינו לשים עליה דגש בשליחותנו בעולם הזה, והיא מה שכתב דוד המלך ע"ה בספר התהלים (קיב א) 'אשרי איש ירא את ה', ובגמרא הקשו (ע"ז יט). 'אשרי איש ולא אשרי אשה'. ותיצרו 'אמר רב עמרם אמר רב, אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש'. וברש"י: 'כשהוא בחור בכוחו. כלומר ממהר להכיר בוראו קודם ימי הזקנה'. שבעוד האדם צעיר לימים שרתיחת דמו בכוחה ויכול לעשות עבירות, ובכל זאת עושה מצוות ומכיר בוראו - אשריו. אולם אם בגיל הבחורות לא עשה תשובה ומעשים טובים ורק בזקנותו נזכר אין זה תשובה מעלייתא.

החזרה בתשובה קודם ימי הזקנה היא הדרת פניו שלא יתבייש בזקנותו

לכך בשמחת בית השואבה היו חסידים ואנשי מעשה אומרים 'אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו' (סוכה גג), וברש"י: 'שלא עברנו עבירה בילדותנו, לבייש את זקנותנו'. שעוד קודם הגיעם לזקנה שבו בתשובה שלימה ולא התביישו בזקנותם, שעתה אף אם ישובו בתשובה לא תהיה תשובתם שלימה ומעולה. וממעמד קודש זה שממש שואבים רוח הקודש, יצאה הקריאה לכל אחד ואחד שיתעורר לשוב בעודו בכוחותיו, דאיתא שם 'אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו', ופירש המהרש"א (ח"א שם): דשתי כיתות הזקנים שזכר, הם אומרים על אלו שעדיין ילדים ולא חטאו עדיין, אשרי להן, ומי שחטא ועדיין בילדותו - ישוב אז וימחול לו, כי התשובה בילדותו מעולה ביותר כמו שאיתא 'אשרי האיש' וכו' כשהוא עדיין איש.

וזהו שדרשו בזוהר הקדוש מפני שיבה תקום והדרת פני זקן, שהתורה מזהירה את האדם מפני שיבה קודם שיבואו ימי השיבה שלך, תקום שוב בתשובה שלימה ותהיה קומתך שלימה, והדרת פני זקן כי זהו ההידור של ימי הזקנה שלך. כי לאחר מכן כשכבר אין כוחותיך במותניך לעשות עבירות ואז תשוב בתשובה לא תהיה זאת

בקיום המצוה זוכה לדביקות וחיבור עצום עד שיוצאת נפשו

השלימה השלימו את נפשם ומסרו את עצמם למיתה בהתדבקם בדביקות נפלא עד שנשארה נשמתם דבוקה באור העליון בסוד מיין נוקבין ויצאתה נשמתם כאחד וזהו 'בקרבתם לפני ה' וימותו' שכל כך קרבו ונתדבקו בדביקה ותשוקה גדולה עד שנגנזה נשמתם ונדבקה למעלה. אמנם באמת העובד עבודה כזו בדביקות נפלא חוזר וממשיך שפע חיות מלמעלה אליו בחיים חיותו כאמור (דברים ד ד) 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום', שמחמת הדביקות נתוסף חיים כי זה רצונו יתברך המחיה חיים, אך מפני שה' בהם חטא המעכב על פי דברי רבותינו זכרונם לברכה (עירובין סג.) באמרם שתווי יין וכו' או שהורו הלכה באור החוזר אליהם ונשארו נשמתם דבוקות שם.

כדברי רש"י מחז"ל (לעיל י ב): 'ותצא אש' רבי אליעזר אומר לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן. רבי ישמעאל אומר שתווי יין נכנסו למקדש, תדע שאחר מיתתן הזהיר הנותרים שלא יכנסו שתווי יין למקדש.

בחינת 'רצוא ושוב' שכאשר

מתקרב בכלות הנפש מקבל חיות חדשה לשוב לחיים

וביתר ביאור כתב הייטב לב (ד"ה עוד יתבאר בקרבנתם) והקדים מאמר מו"ר זקיננו הישמח משה ע"ה (הפטרט בשלח) על הפסוק (שופטים ה לא) 'אוהביו כצאת השמש בגבורתו', כי אוהבי ה' יתברך ע"י דביקות נפלא קרובים להתבטל במציאות, רק ה' יתברך משפיע להם חיות חדש, והוא 'כצאת השמש בגבורתו' אחר שמשתחווה לה' יתברך תחשך אורה, כנר בפני האבוקה בגבורתו של הקב"ה, והיינו 'והחיות רצוא ושוב' (יחזקאל א יד), 'רצוא' למקור חי העולמים, ו'שוב' מחדש.

וזה שאנו אומרים בתפילת ליל שבת קודש 'מחיה מתים במאמרו', כלומר אותם שהם מתים במאמרו כשאומרים שמו, הוא מחיה אותם, ועל פי זה מפרש הייטב לב ע"ה שלא תאמר שמתו משום חטא אלא משום 'בקרבתם לפני ה', היינו עד כלות הנפש, ולאחרים הקב"ה מחיה אותם, אבל נדב ואביהו לא החיה אותם מחדש.

בחיים בעולם הזה, וזה הרבותא שכתוב בתורה אשר יוכל האדם לעשות אותם 'וחי בהם'.

נדב ואביהוא הקריבו בכלות נפשם ולא חזרה להם נשמתם כי היה חסר הציווי

אף נדב ואביהוא שהיו גדולים וצדיקים קיימו מצוות הקטרה בחשק עצום ורב והגיעו לדביקות עצומה, אך מכיון שהיה זה שלא כציוויו יתברך כמאמר הכתוב 'בהקריבם אש זרה אשר לא ציוה אותם', ממילא לא קיבלו חיות מחודשת ולכן 'וימותו', שנשארו בכלות נפשם בדביקות נפלאה. אם כן ביאור הכתוב **אחרי מות שני בני אהרן בעת עשיית המצוה, וימותו** בא לבאר שמלבד שיצאה נפשם בראשונה בקיום ההקטרה, נוסף על זה גם שלא קיבלו חיות מחודשת בשונה ממקיימי מצוה בכלות הנפש, ולכן אמר שוב **וימותו**, שלא קיבלו חיות מחדש ונשארו בכלות נפשם.

לומד מכך השפת אמת (שמיני תרל"ו ד"ה בשם): ויש ללמוד קל וחומר מידה טובה מרובה, אם כן מי שעושה רצון הבורא אף שאינו יודע טעם הדבר לעשותו בכוונה רצויה, הרי זה הכח מצד פקודת ה', כמאמר 'אשר קדשנו במצוותיו וציונו', כח ציווי זו חשוב מן הכל.

מתו בדביקותם ולא חזרה נשמתם

מחמת חטא שהיה בהם

בדרך דומה כתב הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה בספרו **זרע קודש** (ד"ה אחרי): כי באמת הצדיקים מוסרים נפשם בכל עת לו יתברך, רק בבחינת 'רצוא ושוב' (יחזקאל א יד), ובני אהרן היה איזה דבר המעכב אחר שהיה להם דביקות גדול בו יתברך מלחזור הנשמה בתוך הגוף, ונמצא התחלת המיתה היתה כמו אצל שאר צדיקים בהדביקות, רק אחר כך נמשך מיתה אמיתית, וזהו שכתוב **אחרי מות שני בני אהרן בקרבנתם לפני ה'**, כדרך הצדיקים, **וימותו**, נעשה אחר כך באמת מיתה, שלא חזרה נפשם לגופם.

ובדרך זו כתב במאור עינים (ד"ה לולי): כי נדב ואביהו בעבודתם וצדקתם

אחרי מות שני בני אהרן בקרבנתם לפני ה' וימתו (טז, א).

הרבה יש לדבר בפרשה אשר ממנה יסוד ופינה לכלל עבודת איש מישראל לפני בוראו. שמעתי ממו"ר אבי זצוק"ל: בפסוק נאמר 'אחרי מות וגו' וימותו', והדקדוק נראה לעין, מהו שכתב הפסוק פעמיים לשון מיתה, הרי כבר אמר 'אחרי מות שני בני אהרן', ובפרט שכבר נזכר הדבר בפרשת שמיני (י א-ב) 'ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא וגו' ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא ציוה אותם, ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו לפני ה', מה אם כן בא להוסיף באמרו 'וימותו'.

ויש להקדים במה שמובא בשם **החידושי הרי"ם ע"ה**, שהאדם בעת קיימו המצוות יש לו לכוון כל מה שיכול כדי להגיע למדרגה של דביקות בה' יתברך, עפ"י הכוונות של חז"ל עד למעלה בקודש איך שציוה משה רבינו ע"ה ועד לכוונות שנתן הקב"ה במצוות, שכן אנו אומרים 'אשר קדשנו במצוותיו' שהקב"ה קידש אותנו במצוות שהוא עצמו עושה וכמו שאמרו חז"ל (ברכות ו.) שהקב"ה מניח תפילין ומקיים כל מצוות התורה (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג). ומאחר והוא עושה בכוונותיו הנוראים שאין לנו בהם השגה כלשהי, מתבקש מאתנו שנעשה מצוותינו יחד עם כוונת מצוותיו, לפיכך אמרו 'מצוה' הרי היא מלשון 'צוותא' שבאמצעותה זוכה לחיבור נורא ונשגב עם הקב"ה יתברך ויתעלה. לפיכך צריכים אנו לעשותה בחשק רב ובצמאון בגודל תשוקה וכיסופין עד כלות הנפש ממש, שבעשיית המצוה לא תישאר חיות גשמית כלל. וכל עוד שמקיים המצוה כהלכתה כפי ציוויו של ה' יתברך, הסגולה של המצוה מגינה עליו, כי הציווי עצמו נותן לו חיות מחודשת לחזור לחיים ולהמשיך בעבודת הקודש, וכמו שנתבאר לעיל בקורות מעמד הר סיני, ומקרא מפורש הוא 'וחי בהם' ודרשו בו (יומא פה:): 'ולא שימות בהם' שקיום המצוות ממשיך חיות לעושיהם.

וזאת הסגולה ניתנה לישראל בקבלת התורה כדברי השפת אמת (תולדות תרמ"ח ד"ה במדרש לבית): שקודם התורה מי שהיה עובד ה' היה רק במסירת נפש בפועל ממש, ולכן לא היה קיום, רק כשנתן הקדוש ברוך הוא לנו התורה ומצוות הם דרכים שיכולין להיות עובד ה'

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או לצטט ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישרים עיצוב ועימוד: שוקי קנר

